

Izhaja ob 4 zjutraj. Stane celoletno ... 140 K mesečno ... 10 . za tuzemstvo ... 100 . Uglasi za vsak tmm višine stolpca (68 mm) . 1 K enah oglasi do 30 mm stolpca (68 mm) . 1 .

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:
Müdošičeva cesta št. 16/1.
Telefon št. 12.
Upravništvo:
Vrsarova ulica št. 64.
Telefon št. 28.
Račun kr. pošt. ček. urača št. 11.842.

Ljubljana, 13. aprila.

Jugoslavija se pripravlja na uvedbo sistema enega otroka. Ne eksistira sicer še noben zakonski predlog, ki bi jugoslovanskim materam in očetom prepovedal zaprositi pri milosti božji več nego enkratnega otroškega blagoslova, zato pa smo dobili naredbo, ki kaznuje vsako ponovitev prvega veseliga rodbinskega dogodka. Nikdo ne sme trditi, da se novi sistem pri nas uvaja brez potrebnih študij in poskusov. Kazen za mnoge otroke še ni splošno vpeljana, temveč je za enkrat predvidena le za približno 30.000 rodbin v državi. Častna vloga v tem eksperimentu je dodeljena — državnim slugam.

Pa pustimo bridko šalo in pogledjmo suho resnico. Izšla je namreč naredba, ki predpisuje, da smejo od 1. maja t. l. skupni prejemki iz osebnih in rodbinskih dokladov državnih slug v prvem draginjskem razredu znašati mesečno le 1000 Din, v 3. le 750 Din, v 4. samo 700 Din, v petem pa 650 Din. Pomen tega predpisa je v številnih sledeči: Uradni sluga v Ljubljani, ki ima ženo in 4 otroke, je dobival po starem (pred 1. januarjem) mesečno 846 Din osebnih in draginjskih dokladov; po novem zakonu o draginjskih dodatkih dobiva 1170 Din. Ravno kar izdana naredba pa predpisuje, da ne sme dobiti več nego 750 Din! Z drugimi besedami: od prvega maja se mu naj znižajo dohodki napram sedanjim za celih 420 Din! Pa ne le to, temveč — njegovi prejemki naj bodo celo za 96 Din manjši, nego so bili po stari draginjski uredbi. Čim več otrok tem obetnejša je kazna. Šele pri dveh otrocih se državni sluga zopet približuje idealu novega draginjskega zakona, čeravno ga ne doseže, ker bi moral prejemati skupaj 870 Din, dobi pa naj jih le 750, torej za 120 Din manj in le tistemu, ki se je zadovoljil z enim otrokom, je prizanešeno.

To je kratka vsečina naredb fin. ministrstva z dne 7. aprila. Dvakrat in trikrat smo pogledali in res stoji v glavni naredbi zapisano, da je žilana na osnovi člena 51. zakona o draginjskih dokladah. V tem členu se pooblašča ministrski svet, da v slučaju potrebe na predlog ministra financ in v sporazumu s finančnim odborom Zakonodajne skupščine potom naredbi izda primerne izmene ili dopune zakona. Zgodovina tega pooblastila je kratka in jasna. Šlo je za to, da se omogoči nadaljnjo prilagodjenje draginjskih dokladov dejanskim razmoram brez zamudnega formalnega zakonodajnega postopanja. Mislilo se je pri tem na možnost zvišanja doklad, če bi se razmere še poslabšale, pa tudi sedva na znižanje, če bi se valuta dvignila in draginja padla. Nikdar pa zakonotvorec ni mislil, da bi se moglo pooblastilo člena 51. zlorabiti v direktno potvorbo duha in smisla zakona o draginjskih dokladah.

To in nič drugega se je navzlic temu zgodilo. Staro pravilo pravi, da zakon, ki hoče splošno povečati gotove ugodnosti, ne more posameznikom že stečenih ugodnosti zmanjšati. Stara uredba z dne 28. aprila 1921 je v § 10. izrecno potrdila to pravilo z določbo: ako bi dobil državni uslužbenec po tej uredbi manj, nego je prejemal dosedaj, dobi razliko izplačano kot posebno doklado. Novi zakon te določbe sicer nima, vendar je vsebovana že v samem njegovem namenu: zakon je bil ustvarjen, da poveča draginjske doklade državnih nameščenecv vseh kategorij, torej tudi slug, ne pa da jih zmanjša. Naredba od 7. aprila je naravnost vnebovpijoči greh proti duhu zakona, je frivolna kršitev enakopravnosti vseh kategorij državnih nameščenecv pred zakonom, ki je njim vsem namenjen. Naredba si je izbrala haš ono kategorijo uslužbenecv, ki je bila v novem zakonu glede osebnih dokladov že itak zelo skromno upoštevana ter udeležena na priboljšku le pri rodbinskih dokladah. Tu pa jo je sedaj zadela kruta pest — nepričakovano in neznosno.

Kako je moglo priti do tako eklatantnega izigranja zakona o draginjskih dokladah? Po naših informacijah imamo opraviti z enim tistih tipičnih slučajev, ki se pri nas tako često dogajajo in tako mnogo škodujejo. Naredba se rodi v glavi kakšnega posebno zatucanega birokrata, pride na mizo ministra, ki se v preobilicij poslov mora zanesti na referenta, gre v ministrski svet, ki preobločen s tisoč velikimi političnimi vprašanji prepogosto le kuriozno razpravlja, kar bi zahtevalo daljšega premisleka in nesreča je tu. V predmetnem slučaju je tudi finančni odbor parlamenta

Nov volilni sistem

KOMBINIRANE KANDIDATURE. — PRED IZSTOPOM MUSLIMANOV IZ KOALICIJE?

Beograd, 13. aprila. (Izv.) Nocoj se je vršila v ministrskem svetu obširna razprava o načinu, kako se naj vršijo v bodoče volitve v parlament. Trifkovićev načrt, ki je predvideval nekaj sistem dvojne količine, je propadel. Ministrski svet se je v načelu odločil za predlog ministra Marinkovića, ki sloni na načelih volilnega predloga, ki ga je svoječasno izdelal bivši minister Kramer in ga je kabinet g. Davidovića predložil Narodnemu predstavništvu. Po tem sistemu se vršijo kandidature po posameznih okrajih (srezih) volilnega okrožja. Vsi okrajni kandidati ene in iste stranke v

okrožju so vezani po skupni okrajni kandidadni listi. Ta sistem združuje prednosti individualnih kandidatov s prednostmi kandidatnih list. Razprava se jutri nadaljuje.

V radikalnih krogih se zatrjuje, da bo vlada požurila sprejetje volilnega zakona, ker račun s možnostjo izstopa muslimanov iz koalicije. Po poročilih iz Sarajeva namreč ni izključeno, da bo Spahova skupina na jutrišnji seji glavnega odbora Muslimanske organizacije zmagala.

V tem slučaju bi vlada čim prej razpisala volitve.

Blokaški memorandum v Genovi

IZROČEN VSEM ZAS TOPANIM DRŽAVAM.

Beograd, 13. aprila. (Izv.) Današnja «Politika» poroča, da je dobila naša vlada od naše delegacije v Genovi brzjavno sporočilo, da so memorandum Hrvatskega bloka sprejele vse na konferenci zastopane države, vendar pa še ni znano, kak vtis je napra-

vil nanje in v koliko je oslabil položaj naše države v Genovi.

«Politika» pripominja, da bo notranje ministristvo sedaj nedvomno uvedlo najstrožjo preiskavo in zahtevalo izročitev krivcev radi veleizdaje.

Mala antanta in angleški razorožilveni predlog

PRAVICA ZA IZSILJENJE SKLENJENIH POGODB. — GARANCIJE PROTI RESTAVRACIJSKIM POSKUSOM.

London, 13. aprila. (Izv.) Posebni poročevalec Reuterjevega urada javlja, da bo Lloyd George že danes ali pa jutri predložil prvi komisiji predlog o sklenitvi pogodbe, po kateri bi se vsi narodi zavezali, da ne posežejo posamično za orožje in bi bila tako vsaka vojna za čas pogodbe izključena.

Genovski poročevalec «Timesa» javlja, da so zastopniki Male antante na genovski konferenci že razpravljali o tem načrtu, vendar pa bodo predlagali izprijembo v tem smislu, da sprejem razorožitvenega načrta nikakor ne more ovirati zaveznikov, da posežejo eventualno tudi lahko za orožje, kadar bi šlo za rešpektiranje kake že sklenjene pogodbe ali pa za povratek habsburške dinastije. Mala antanta namerava vrh tega staviti dodatni predlog, naj signaturne vlasti prislokožijo z orožjem na pomoč vsaki državi, ki bi bila napadena proti določbam pogodbe

Genova, 13. aprila. (Izv.) Zastopniki Male antante so razpravljali včeraj na konferenci, ki jo je sklical dr. Beneš, načrt Lloyd Georgea o pogodbi, po kateri naj bi si evropske vlasti medsebojno jamčile svoje dosedanje meje. Zastopniku Male antante so sklenili, da privolijo v tako pogodbo samo pod dvema pogoje: 1.) V slučaju restavracijskega poiz-

kusa Habsburžanov ali Hohenzollerncev naj se dovolj oboženo nastop. 2.) Mala antanta se ne more zadovoljevati samo z moralničnimi zagotovili posameznih držav in zahteva, da se vse države zavžejo, da bodo z orožjem odbile vsak na pad na katero od pogodbenih držav.

SOGLASJE V MALI ANTANTI

Genova, 13. aprila. (Izv.) Eksperti Male antante so imeli danes zopet skupno sejo v hotelu «Bristol», kjer stanuje tudi dr. Ninčić. Odnosaji so v Mali antanti zelo dobri. Sodelovanje je popolno, člani Male antante se čim dalje bolj vežejo medsebojno. Volitve v komisije so se izvršile dogovorno. Povsod je Mala antanta odlično zastopana. Vse nasprotne vesti so neresenične. Med zastopniki je najtesnejši kontakt. Izgledi Male antante so zelo povoljni ter se ustvarja povsem nova situacija.

OSAMLJENOST MADŽAROV IN BOLGAROV.

Genova, 13. aprila. (Izv.) Madžari in Bolgari so tukaj popolnoma osamljeni. Madžari si prizadevajo osnovati koalicio z Bolgari in Arnavti. Avstrija je korektna napram Mali antanti. Madžarski predlog glede manjšin sploh ne bo prišel na razpravo.

Za organizacijo pomorskega promet

Beograd, 13. aprila. (Izv.) V Beogradu se nahaja nekoliko dni ravnatelj paroplovnih družb «Jadranska plovnica» in «Dalmacija», da se sporazume s vlado o vzpostavitvi pomorske službe. Ti dve največji družbi obrežne plovnice imata v svojih rokah 92 parnikov, kar znaša 90 odst. vseh naših parnikov obrežne plovnice. Po želji vlade sta se fuzionirali ter predložili prometnemu ministristvu detajlni načrt o obrežni plovnici in o plovnici na Jadranskem, Sredozemskem in Črnem morju, do Marseille na eni in do ustja Donave in Odeze na drugi strani.

V prometnem ministristvu se je vršila konferenca pod predsedstvom ministrovega pomočnika g. Avramovića. Seje so se udeležili predsednik beograjske trgovske in industrijske komore, glavni ravnatelj broderskega sindikata, zastopnik ministristva vojne in mornarice ter zastopniki vseh interesiranih ministristev. Gg. Smodiaka in Durbečić sta v imenu teh družb podala izbrano poročilo o stanju in potrebah naše obrežne plovnice. Vsi prisotni so soglašali v tem, da mora država čim živahneje podpirati našo pomorsko plovnico in ji iti na roko v vsakem oziru.

PONESREČENA ANGLEŠKA LETALCA.

London, 13. aprila. (Izv.) Pri poizkusnem poletu za svetovno nagrado sta sir Rose Smith in letalski poročnik Benet na letališču v Crowdonu smrtno ponesrečila.

Ustroj genovske konference

DELO SE VRŠI V ŠTIRIH GLAVNIH KOMISIJAH IN VEČIH PODKOMISIJAH — OGOROMNO NOVINARSKO DELO.

Genova, 13. aprila. (Izv.) Dosedanji ustroj velike genovske konference je sledeči:

Štiri glavne komisije: a) politična (rusko vprašanje) pod predsedstvom italijanskega ministrskega predsednika de Facte, b) finančna pod predsedstvom angleškega delegata Roberta Hoorneja, c) gospodarska pod predsedstvom francoskega delegata Colrata in d) transportna pod predsedstvom belgijskega delegata Theunisa. V vsaki glavni komisiji so zastopane vse konferenčne države brez izjeme.

Vsaka glavna komisija ima svojo podkomisijo, ki razdeljuje delo potem še med posamezne specialne komisije. Dosedaj obstojajo že 4 podkomisije, v katerih se nahajajo zastopniki 5 zaveznikih vlasti ter Nemčije in Rusije, ki imajo pravico glasovanja v vseh glavnih in posttranskih odsekih, in pa zastopniki malih držav, ki se izvolijo menjaje se in sicer: en zastopnik Male antante (Češkoslovaška, Jugoslavija in Rumunija), en zastopnik baltičskih držav (Poljska, Litvinska in Finska), en zastopnik nordijskih držav (Švedska, Danska in Norveška) in en zastopnik nevtralnih držav (Švica, Španija, Holandska in Portugalska). Med nevtralce se šteje dalje tudi Avstrija.

NOVINARJI NA KONFERENCI

Genova, 13. aprila. (Izv.) Število novinarjev, ki so bili pripuščeni na konferenco znaša 970. Samo na dan otvoritve konference je bilo oddanih potom brzjava 240.000 besed. Vrhutega so se vršili še telefonski razgovori. Namčija je imela 143 minut telefonske zveze.

NAŠI ZASTOPNIKI V KOMISIJAH.

Beograd, 13. aprila. (Izv.) Nocoj je bila seja ministrskega sveta, na kateri je ministrski predsednik Pašić obvestil vlado, da v vprašanju rapalleke pogodbe še ni prišlo do sporazuma ter da smo dobili svojega zastopnika tudi v finančni podkomisiji, in sicer ministra dr. Kumanudija, v politični podkomisiji ministra dr. Ninčića, v gospodarski komisiji Velizara Jankovića.

VERIFIKACIJSKA KOMISIJA.

Genova, 13. aprila. (Izv.) Danes se je sestala komisija za verificiranje pooblastil. Za predsednika je bil izvoljen prvi italijanski delegat Celestia, nakar je bila na predlog francoskega poslanika v Rimu, Barrerea izvoljena petčlenska podkomisija, ki bo pregledala pooblastila in sestavila takoj poročila.

Velik vpliv ruske delegacije

SPRETNATA TAKTIKA — IZOLACIJA FRANCIJE.

London, 13. aprila. (Izv.) Glavni urednik «Times», Steed, javlja svojemu listu iz Genove: Glavni interes na konferenci vzbujajo boljševiki. Oni niso napravili dosedaj nobene napake in manevrirajo zelo spretno. Nastaja vprašanje, ali je priznanje sovjetske vlade sploh še dvomljivo. Napram boljševiški delegaciji so vse ostale slabotne. Predstavljajo namreč okoli 30 raznih političnih pravcev in zato ni izključeno, da bo boljševiška delegacija močno vplivala na razvoj konference. Ako bodo v svoji politiki še vnaprej tako previdni, morejo doseči ve-

like uspehe. Francija se izpostavlja na vsak način nevarnosti izolacije, kar je očitvidno tudi že sama uvidela.

NEVTRALCI PROTI PRIZNANJU RUSIJE.

Pariz, 13. aprila. (Izv.) Delegat neke nevtralne države na genovski konferenci je izjavil poročevalcu «Petit Parisien», da so nevtralne države za odgoveten priznanja sovjetske vlade v Rusiji. Za nevtralne države ne more biti v tem oziru obvezen noben sklep genovske konference, ker je priznanje akt suverenosti.

Razprava o valutnem problemu

VEČINA DRŽAV PROTI PREHODU K ZLATI VALUTI

Genova, 13. aprila. (Izv.) Na seji finančnega pododbora je predsednik sir Hoorne predlagal, naj se takoj preide k rešitvi valutnega problema in skliče v to svrhu mednarodna konferenca evropskih emisijskih bank, ki bi se je morala udeležiti tudi ameriška zvezna banka, ki ima v posesti največ zlata. Nemški finančni minister dr. Hermes je izjavil, da se mora nemška delegacija baviti poprej s poročilom londonske strokovnjaške konference in da je treba to vprašanje preštudirati tako z notranje kakor tudi zunanje-političnega vidika. Zastopnik avstrijske delegacije je svaril pred prenaplignim povratkom k zlati valuti, ker bo to le še povečalo gospodarski kaos.

Na seji sta bil poleg že obstoječega valutnega pododbora izvoljena še pododbora za kredit in menice. V kreditnem pododboru so Avstrija, Švedska, Letonska, Španija in Švica, v meničnem pod-

odboru Poljska, Jugoslavija, Grška, Norveška in Madžarska.

Menični pododbor je prejel danes memorandum ruske delegacije kot odgovor na predloge konference ekspertov v Londonu. Spomenica se v glavnem strinja s predlogi, vendar pa naglašja, da jih bo treba znatno izpremeniti. Ureditvev budžetov je po ruskem mnenju brez razorožitve nemogoča. Zaradi zmanjšanja evropske produkcije se morajo zmanjšati izdatki za armado za polovico ali vsaj za tretjino. Kar se tiče ureditve valute v Evropi, opozarja ruska delegacija, da bi bil nagel prehod iz sedanje ničvredne valute v zlato valuto za države, ki imajo izkv. slabo valuto, silno nevaren. Vsled uvedbe zlate valute bi nastalo namreč silno povpraševanje po zlatu, ki bi postajalo vedno dražje. Valute bi se izboljšale z dovolitvijo kreditov v dolžarjih ali funtih.

Pogajanja z Italijo

Izjave italijanskega delegata Tostija.

Genova, 13. aprila. (Izv.) Državni podtajnik za zunanje zadeve Tosti se je o ponovnih pogajanjih v Rapallu z jugoslovanskimi delegati izrazil sledeče: «Pogajanja se vrše popolnoma v prijateljskem tonu in je pričakovati, da pride do popolne izvedbe rapallske pogodbe in da izpraznitev tretje cone ne bo predstavljala le kake posamezne odrodbne.» Tostijevo pitijsko izjavo tolmačijo Italijani tako, da bo prišlo do evakuacije tretje cone le, če se istočasno sporazumno izvedejo tudi vse druge določbe rapallske pogodbe. Drugače bo cel spor izročen arbitraži.

ZNIŽANJE ANGLEŠKEGA DISKONTA.

London, 13. aprila. (Izv.) «Angleška banka» je znižala diskont od 4 in pol na 4 odst.

KRITI BANKOVCI V RUSIJI.

Moskva, 13. aprila. (Izv.) Državna banka namerava v kratkem izdati nove bankovce, ki bodo deliti z realiziranimi vrednotami.

BOLEZEN PRINCEZINJE ELIZABETE.

Beograd, 13. aprila. (Izv.) Iz Aten je došlo poročilo, da je zdravstveno stanje princeze Elizabete, soproge grškega prestolonaslednika, trajno kritično, vendar pa zdravniki še niso izgubili upanja. Kraljica Marija rumunska je radi boleznii svoje hčerke odgodila povratek v Bukarešt še za nekaj dni, dokler ne pade odločitev.

Prošlo noč je značala temperatura princezine 37,7, danes predpoldne pa 37 stopinj. Danes popoldne se je njeno stanje zopet oslabšalo.

RUDARSKA AKADEMIJA V MARIBORU.

Beograd, 13. aprila. (Izv.) Ministristvo za šume in rude je sklenilo, da se v Mariboru otvori rudarska akademija. To bo edina akademija te vrste v naši državi.

POPLAVE V ČRNI GORL — CETINJE POD VODO.

Beograd, 13. aprila. (Izv.) Javljaja se iz Cetinja, da je vsled deževja kakor se ga že davno ne pomni, reka Krnojevica poplavela Cetinje. Materijalna škoda je velika, človeških žrtev ni. S Podgorico je prekinjen vsa promet.

Še nekaj odlomkov iz Šusteršičeve brošure

Vso ost svoje brošure je dr. Šusteršič naperil proti oni struji v klerikalni stranki, ki je njega strogoljavila, se polastila vodstva SLS, v katerem se danes odločuje. Popis te klerikalne gospode je zanjo uničujoč. Razven Antona Peska med Slovenci še nihče ni bil moralno tako obojen kot gospodje profesor Remec, dr. Brejca in njihova grupa z dr. Korošcem na čelu.

Same izgubljene bitke.

Dr. Šusteršič pravi, da je bila SLS takrat, ko je bil Korošec min. podpred. na višku svojega ugleda, svoje oblasti in svoje odgovornosti. Zaeno pa je bil to višek njene nesposobnosti za vodstvo javnih zadev, višek njene težke narodne krivde. Ne da bi bila SLS držala rok križem, nikakor. Vsi vnani znaki so kazali izvanredno delavnost in klerikalni avtomobili so švigali na vse strani, da se v prahu Slovenija skoraj spoznala ni. Ta groznična delavnost tudi ni bila brez pozitivnih uspehov: cel roj klerikalnih partizanov - inteligentov je prišel pod stroho na državne, odnosno ljudske stroške, ne glede na to, so li prinesli v svoj novi delokrog več stvarne vsposobljenosti ali več ambicije, ali pa samo poln škaf klerikalne ideologije. Četudi dr. Šusteršiču taka opazovanja, ako pomislimo na njegovo strahovlado, posebno ne pristojajo, vendar so zelo zanimiva. Dr. Šusteršič dokazuje, da znači SLS na polju vnanje in notranje politike same izgubljene bitke.

Dva velika mrtvaška kamna

se dvigata izven političnih mej naše osvobodene domovine in oznanjata za vse čase klerikalno slavo: na enem se svetli ime «Rapallo», a drugi nosi napis «Koroški plebscit».

Odgovornosti za «Rapallo» se nikdar ne otrese pred sodnim stolom naše narodne zgodovine; ta odgovornost ostane pribita za vse čase na hrbtu te stranke. Njo v prvi vrsti — podčrtuje Šusteršič — zadene poglavitna krivda za prekomerno zmanjšanje in obrezanje naše domovine, za izgubljeni raj. Popolna pasivnost t. j. popolna nemarnost, je signatura te «političke» v življenjskih vprašanjih našega naroda.

In koroški plebscit! Ta narodna katastrofa je pa kar neposredno «pozitivno» delo SLS. Kako je bilo mogoče, izgubiti slovenski Korotan? Za to je bilo treba v najmočnejšo esenco koncentrirane politične in upravne nezmožnosti in nerodnosti. Patent na to esenco ima SLS. Dveletna slovenska uprava je postala grobokop slovenskega Korotana. Usoda in dr. Korošec sta dala dr. Brejcu v roke vse oblast v slovenskem Korotanu. Uprava, uradništvo, žandarji in vojskovo, državna blagajna in ljudska prehrana, šola in tisk — z eno besedo, vse, kar v javnem življenju kaj šteje, kar daje vpliv in moč brihtnemu vodniku, vse je bilo združeno v njegovih rokah. Pod sardonskim posmehom cele Evrope je slovenski Korotan po svoji lastni samoodločbi šel v nemško Avstrijo!

Same razvaline.

Ravnatoko kot v zunanji politiki, piše dr. Šusteršič, da zanje SLS, odkar ni pod njegovim vodstvom, same neuspehe. «Pod uspehi stranke seveda ne smatram (dr. Šusteršič) večjega ali manjšega števila slepih privrženecov, ki se dajo vpreči pred njen voz. Popolnoma irelevantno je, koliko mandatov v občinskih zastopih prištevajo klerikalci sebi. Ne presojam strank po številu volilcev, ki jih po razmerah časa vložijo zase, temveč izključno po tem, kar stranka stori za javni blagor, za ljudstvo, za splošnost. V tem pogledu pa značijo same razvaline pohod klerikalne stranke.»

Ena zasluga klerikalcev.

Šusteršič pravi, da so klerikalci samo takrat «načelnini», kadar sploh nič ne morejo, kadar so brez moči, kadar imajo zvezane roke in noge in jim teče le jezični mlin in tintni potok. Kadar pa imajo v rokah oblast in so tedaj v položaju, da načela izvedejo, takrat — adijo načela! Kako pozna mojster svoje učence! Eno zaslugo, pravi dr. Šusteršič, da vendarle priznava voditeljem sedanje SLS: Spoznali so še pravočasno, da se avstrijska ladja potaplja in odložili so v pravi čas svoj dotlej vedno svetli avstrijski patriotizem. Prve zapuste potapljaljočo ladjo — podgane. Kapitan pa ostane na krovu in se pogrezne s svojo ladjo. Šusteršič si domišlja, da je bil kapitan, Korošec in druge imenju podgane.

Interesantno pismo dr. Korošca.

Dr. Šusteršič poskuša oprati svoje avstrijskantsvo, zlasti s tem, da ga drugim klerikalcem dokazuje. Po njegovih trditvah sta bila on in dr. Krek enaka avstrijskanta, dr. Korošec ga je pa se celo prekašal. Njegove trditve so dobro podprte, seveda pa ne morejo nikogar prepričati, da je bil eden najostudnejših priganjavčev stare Avstrije — on sam. Od njegovih očitkov je zlasti zanimivi oni, naslovljeni na dr. Korošca. Dr. Šusteršič se spominja, kako ga je okoli začetka leta 1917. ministriški nedaednik Clam Martiniz

vabil k sebi in ga naprosil, da napiše pismo za Wilsona, v katerem naj svečano potrdi zvestobo svoje stranke do Avstrije. Odgovoril mu je, da mora govoriti preje s Korošcem. Kar seže Clam - Martiniz v predalček svoje mize in mu pomoli pod nos tozadevno pismo dr. Korošca, ki se je «kar cediio avstrijskega patriotizma in kjer je objeloval, zase in za narod, da žrtvuje vse, kar ima in zadnjo srago svoje krvi za Avstrijo in njenega cesarja.»

Dr. Krek in dr. Korošec kot srbofoba.

Dr. Šusteršič pojasnjuje, da je SLS v balkanski vojni 1912/13 zavzemala Srbom neprijazno stališče, četudi je v «Slovencu» dr. Zitnik pisal članke v prilog Srbom. Kot najbolj pronasirana protisrbskega politika v isti dobi omenja dr. Šusteršič — dr. Korošca. Pisatelj brošure zatrjuje, da mu je takrat dr. Korošec pisal pismo, kjer mu je pretil s konsekvencami štajerskega krila SLS, če ne preneha «Slovenec» s svojo srbofilno pisavo.

Dr. Šusteršič pravi dalje, da je sam dr. Krek, ki je bil ob prvi balkanski vojni srbofilen, že leta 1913. na mnogobrojno obiskani seji vodstva SLS, v navzočnosti okoli 80 najvplivnejših mladih stranke, spontano predlagal, da naj se SLS izreče v bolgarsko - srbskem sporu za Bolgare, kar je bilo soglasno sprejeto.

Sama osebna intriga in humbug.

Voditelji SLS se sedaj pač lahko skrivajo. Ako je le nekaj tega res, kar o njihovi zahrbtnosti in o njihovem intrigantstvu pripoveduje dr. Šusteršič, je že to zadosti za njih moralno justifikacijo. Utis pa ostane, da so vse tozadevne Šusteršičeve navedbe točne. Liberalce prištevajo dr. Šusteršič med svoje legitime nasprotnike, katerim je šlo za uveljavljanje načel, za boj, ki so ga bili po njegovi sodbi brezobzirno sicer, toda odkrito in možato. Sedanje voditelje SLS proglašajo za nelegitimne nasprotnike, saj so sedeli z njim skupaj v eni stranki ter mu nikdar niso odkrito nasprotovali.

Njim očita dr. Šusteršič denuncijantstvo. Za hrbtom, v skrivnosti, kjer ni bila mogoča ne kontrola in ne odgovor, so fušljali na uho, sumničilli in natočevali, lagali in obrekovali, z naravnost dovršeno brezobzirnostjo za vse katekizme, katerih so se kedaj učili. Kako lepa slika učencev Šusteršičeve šole! Danes se SLS poslužuje ravno istih sredstev! Načela — nič; skrbi za ljudski blagor — nič; resnega narodnega stremjenja — nič. Vse je bila sama nizka, umazana osebna intriga in humbug.

Klerikalna korupcija.

Dr. Šusteršič piše, da je upor proti njemu v SLS nastal zgolj iz osebne zavisti in lakomnosti. Niti najslabotnejši žarek kakšnega idealnega stremjenja ni omilil tega nizkega hrepenjenja.

Katoliški akademiki so zahtevali, da ima deželna uprava in sploh politični vpliv stranke služiti v prvi vrsti preskrbovanju katoliških akademikov z dobrimi službami. Kot katoliški akademik pa naj bi veljal le tisti, ki ga «starešinstvo» kot takega pripozna in priporoča. Izključeni naj bi bili še tako katoliško misleči in čuteči, da niso bili od prof. Bogomila Remca žigosani kot pravi «katoliški akademiki».

Dr. Šusteršič navaja kot zgodovinsko resnico, da so se njegovi nasprotniki v stranki pogajali z avstrijskimi vojaškimi krogi — s katerimi so imeli radi kupčij Gospodarske zveze trajne stike — o ustanovitvi male Jugoslavije, pri čemer so n. pr. pritrili, da se žrtvuje slovenski Korotan. Z rekvizicijami so širili kupčijo Gospodarske zveze. Šusteršič popisuje današnje voditelje SLS kot ljudi, ki se bore z metodami, ki so še globoko pod nivoom kalabreškega brigantstva. On meni, da ni brez pomena, da ljudstvo spozna volkove in hinavce, ki se danes šopirijo na površju narodnega življenja, v izposojeni halji ljudskih svetnikov. Naprednjaki to pripovedujejo trideset let in so se najbolj ogorčeno branili proti očitku partizanске korupcije baš takrat, ko je bil dr. Šusteršič med «volkov in hinavcev». Sedaj potrjuje pravilnost protiklerikalne propagande sam bivši klerikalni voditelj.

Nemorálnost SLS glede avtonomije.

V jedro politične skvarjenosti in nepoštenosti zadene dr. Šusteršič, ko piše o tem, kako pojmujejo klerikalci avtonomijo in centralizem. On pravi: «Kadar ima avtonomijo kdo drug v roki, so zoper avtonomijo. Če imajo sami državno oblast v rokah, so za državno onnipotenco. Če pa imajo državno onnipotenco drugi v rokah, so za avtonomijo, da zlezejo skozi okno tja, odkoder so bili pri vratih vrženi vun. Če bi v Beogradu sedela klerikalna vlada, v Ljubljani pa klerikalnim frazerjem nepovoljna avtonomna vlada, bi nikdo ne bil huji centralist kot sedanja SLS. Dr. Krek je razlagal, da mora biti jugoslovanska država urejena strogo centralistično.

Vsem javnim nameščencem

Nekateri dnevniki so prinesli vest, da namerava vlada vsem nižjim drž. uslužbencem s 1. majem t. l. znatno skriti rodbinske doklade. Te bi od 1. maja t. l. v mnogih primerih ne dosegale niti ene izmere, ki je bila priznana lansko leto.

Takisto doznava O. Z. javnih nameščencev in upokojencev, da je pričakovati zavlačevanje izplačila II. obroka draginskih doklad pro praeterito.

Osrednja zveza javnih nameščencev in upokojencev bo proti tej vladni nameri nastopila z javnim protestom in skilcuje v to svrho za torek, 18. t. m. ob 20. uri velik shod v «Mestnem domu».

Na shodu bosta poročala tovariša Peter Deržaj in Karel Urbančič, prvi o maksimiranju rodbinskih doklad, drugi o nameravanem zavlačevanju izplačila novih draginskih doklad za ostalih 45 dni. Vsa pokrajinska udruženja in organizacije se pozivljajo, da prirede isti dan in z enakim dnevnim redom enake protestne shode.

Osrednja zveza javnih nameščencev in upokojencev za Slovenijo.

Politične beležke

+ Seja izvrševalnega odbora JDS se vrši v nedeljo, dne 23. aprila ob 10. dopoldne v dvorani Kazine. Seje se udeleži predsednik demokratske stranke gosp. Ljuba Davidovič. Na dnevnem redu so važna aktualna poročila.

+ Anton Pesek zopet na strani klerikalcev. Klerikalci so radi dr. Šusteršičeve brošure konsternirani; pa tudi še nihče ni boljše pojasnil gnoloba in korupcije te za vsako pozitivno delo nesposobne stranke kot njen ustvaritelj sam. Le on pozna vse nizke instinkte sedanjih klerikalnih generalov. Vsa javnost stoji pod globokim utisom Šusteršičeve brošure in ni ga naprednega človeka, ki bi v tem medsebojnem klerikalnem sporu videl kaj drugega kot razlaganje propadlosti klerikalizma. Šusteršiča nima nihče vzroka zagovarjati, njega si ne more noben napreden človek želeti, ker ni dvoma, da je on napredni in narodni stvarni tisočkrat bolj opasen, kot kreatura, ki so sedaj na krmilu SLS. In vendar piše včerajšnja «Jugoslavija», da je iz brošure očitna zveza med Šusteršičem — Zerjavom in Kukovcem! Komu naj škoduje in komu koristi taka prostakša izmišljotina? Drugega odgovora si ne vemo dati, kot da mora biti Peskovo glasilo zopet v službi klerikalcev, katerim naj pomaga omiliti uničujoč vpliv Šusteršičeve brošure. In potem se Anton Pesek še pritožuje, če napredni ljudje njegovo osebno glasilo pošiljajo nazaj in se že vsak dostojen človek ženera vzeti v roke njegov list!

+ Pribeževci in Rafajlovič v južni Srbiji. Kakor nam javljajo iz Beograda, sta se ministra Svetozar Pribeževci in Rafajlovič podala te dni na agitacijsko potovanje v južno Srbijo. Že na potovanju sta bila ministra v Nisu navdušeno sprejeta in pozdravljena, istotako tudi v Beli Palanki, kjer ju je sprejela ogromna množica prebivalstva z godbo na čelu in z zastavami, ki so imele napis «Živelo državno edinstvo!» Na javnem shodu sta govorila oba ministra. Zborovalci so oba govora burno odobraval. Tudi Pirov ni zastal za Palanko. Tamkajšnjemu shodu je kljub slabemu vremenu prisostvovalo rad 1500 oseb. Razen ministrov je govoril tudi narodni poslanec Radosavljevič. Ministra Pribeževiča je ljudstvo pozdravljalo kot predstavnika narodnega edinstva. Vršili so se še javni shodi v Lebanih in v Leskovcu, kjer je minister Pribeževci v sijajnem govoru razvil sliko sedanje politične situacije. V ponedeljek sta se ministra vrnila v Beograd.

+ Zanimiv incident v finančni podkomisiji na genovski konferenci. Na prvi seji finančne podkomisije je prišlo do karakteriističnega incidenta. Francoski delegat Barrere je predlagal, da se naj na konferenco pripusti kot delegat Georgije princ Metahbeli. Takoj pa je vstal Čišerin in izjavil, da je Georgija sestavni del sovjetske Rusije in da sklapi konferenco v Cannesu odklanjajo vsako vmešavanje v meje tujih držav. Večine podkomisije se je pridružila njegovemu naziranju in je odklonila francoski predlog. Mrzel tuš za gospode blokaše...

+ Muslimanski zaupniki iz okrožja Tuzle so imeli v nedeljo sestanek v Tuzli. Sprejeli so resolucijo, v kateri obsojajo z vso odločnostjo spor v muslimanskem poslanskem klubu ter protestirajo, da se spor zanaša s časopisno polemiko in propagandnimi shodi tudi med prebivalstvo. Po njihovem mnenju je za odločitev kompetenten edino Glavni odbor muslimanske organizacije, ki se sestane te dni v Sarajevu.

Po svetu

— Boljševiki v Genovi. Stanovanje ruske delegacije v Genovi je zastraženo in nihče se mu ne sme približati na 150 korakov. Ko se je delegacija peljala v avtomobilih v St. Margherito, so križarili nad njo aeroplani in pazili, ali ji kje ne preti napad iz zasede.

— Nova poljska nota sovjetski vlad. Poljski poslanik v Moskvi je izročil sovjetski vladí noto poljske vlade, v kateri se ugotavlja, da sovjetska vlada še vedno ni izvršila obvez, ki jih določa mirovna pogodba, sklenjena med Poljsko in Rusijo v Rigi. Nota govori predvsem o gospodarskem delu pogodbe, kakor tudi o obvez, da se vrhejo kulturni predmeti. Nota ugotavlja nadalje, da poljsko-rusko-ukrajinska komisija ne more izvršiti svoje naloge zaradi napačnega tolmačenja posameznih določb mirovne pogodbe in zaradi ovir, ki jih jih dela ruska vlada. Poljska vlada postavlja končno v noti nekatere konkretne zahteve, od katerih izvršitve pričakuje konec sedanje brezpravnega stanja.

— Bivši nadvojvoda Viljem v Ukrajini. «Lokalanzeiger» poroča iz Berlina, da se nahaja bivši nadvojvoda Viljem pod imenom Vřivani v Besarabiji in da organizira ukrajinske čete dobrovoljcev, ki so pobegnile iz Galicije in sovjetske Ukrajine. Hetman Petljura je baje izjavil, da je pripravil priznati Viljema za ukrajinskega kralja in se pod njegovim poveljstvom boriti za osvobodjenje Ukrajine.

— Ruski «protiračun» antantí. V posebni izdaji moskovskih «Izvestij», ki je izšla ob priliki otvoritve genovske konferencie, izjavlja general Bruslov, da bo sovjetska vlada prezentirala antanti protiračun o žrtvah ruske armade v svetovni vojni češ da je antanta vedno, ko se je položaj na zapadni fronti poslabšal, uporabljala rusko armado, brez ozira na njene krvave žrtve.

— Moravci prestopajo k izlomu. «Češko Slovo» poroča, da je v neki moravski vasi več kmetov prestopilo v turško vero, da bi se mogli v drugič ožemti. Vlada baje že izdeluje tozadevni zakonski predlog, ki bo to omogočil.

— Znizanje železnih tarif v Švicí. S 1. aprilom so znizale švicarske državne železnice svoje železniške tarife in sicer predvsem za vožnje na razdaljo nad 300 km povprečno za 20 odst. Vladi komuniste povdarja, da se je odločila železnica uprava k temu koraku, ki jo bo stal nad 3 milijone frankov letno, ker hoče omogočiti konkurencu švicarskim železnic z onimi sosednjih držav in obenem poživiti tujski promet.

— Angleški prestolonaslednik na Kitajskem. Waleški princ se je te dni izkrcal v Hong-kongu. Kitajci so ga iz ladje v zlatem palankinu prenesli v sprejemni paviljon, kjer so mu izročili pozdravno adresno, pisano v kitajskem jeziku.

— Millerand v Maroku. Te dni je prisel predsednik francoske republike Millerand v Casablanca. Potovanje po morju je bilo zelo naporno vsled silne burje. V Casablanci je pozdravil predsednika najprej guverner francoskega Maroka general Lyantey s predstavniki francoskih kolonijalnih oblasti za njimi pa maroški sultan Mula Jusuf, ter mu izjavil svojo udanost Nato se je Millerand odpravil v mesto, kjer ga je prebivalstvo povsod navdušeno pozdravljalo.

— V aeroplani okrog sveta se bu letos podal avstralski kapitan Ross Smith, ki je leta 1919. priletel iz Avstralijskega London v 28 dneh. Topot bo vzel seboj le 12 kg prtljage in bo napravil turo v 40 etapah.

Prosveta

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE.

Drama.

Petek, 14. aprila: Zaprt.
Sobota, 15. aprila: Zaprt.
Nedelja, 16. aprila: ob 3. pop. «Namišljeni bolnik». Izv.
Nedelja, 16. aprila: ob 8. zvečer. «Marija Stuart». Izv.
Ponedeljek, 17. aprila: pop. ob 3. «Golgot». Izv.
Ponedeljek, 17. aprila: zvečer ob 8. «Pohujšanje v dolini šentflorjanski». Izv.
Torek, 18. aprila: «Namišljeni bolnik». D. Sreda, 19. aprila: Zaprt.
Četrtek, 20. aprila: «Marija Stuart». Izv.
Petek, 21. aprila: «Anatoli». A.
Sobota, 22. aprila: «Namišljeni bolnik». C.

Opera.

Petek, 14. aprila: Zaprt.
Sobota, 15. aprila: Zaprt.
Nedelja, 16. aprila: «Madame Butterfly». Izv.
Ponedeljek, 17. aprila: «Trubadur». Izv.
Torek, 18. aprila: «Bajaja». B.
Sreda, 19. aprila: Zaprt.
Četrtek, 20. aprila: «Cavalleria rusticana. Plesna legendica». C.
Petek, 21. aprila: «Madame Butterfly». E.
Sobota, 22. aprila: ob pol 8. zvečer «Lulza». A.

— Iz ljubljanske gledališke pisarne. Velikonočno nedeljo zvečer, dne 16. t. m. igra grofa Leicestra v «Mariji Stuart» g. Rogoz. Isti večer se izvaja v operi «Madame Butterfly» z gno. Thalerjevo in gospodom Levarijem in Kovačem v glavnih vlogah. Na velikonočni ponedeljek, dne 17. aprila 1922., se vprizori «Trubadur» z gospoda Lovčeto in Thierry-Kavčnikovo ter g. Drvoto in Romanovskim v glavnih vlogah.

Mariiborsko Narodno gledališče upri zori kot prihodnjo premiero Jeromovo dramo «Neznani prijatelj», eno najzanimivejših del moderne literature.

Drustvo upodobljajočih umetnikov je objavilo notico, v kateri zahteva pošiljanje umotvorov za beogradske razstavo od 15. t. m., kar pa je bila pomota. Rok za pošiljanje poteče šele 15. maja t. l.

«Trije labodje». Te dni izide družba številka «Treh labodov» s prispevki O. Zupančiča, A. Gradnika in s proizvojni mlajše generacije. Slikarska priloga obstoja iz reprodukcij 3 del Frana Tratnika.

Slovenska skladba v Parizu. Za veliko noč se bo izvajala v Parizu v zavodu Ecole St. Louis Sattnerjeva «Missa Seraphica» za soli, zbor in orkester.

Pevsko društvo «Smetana» iz Prage v Ljubljani. Dne 19. aprila priredi slavno pevsko društvo «Smetana» iz Prage svoj koncert v veliki dvorani hotela Union. Naši bratje iz Češkoslovaške republike prirede namreč v drugi polovici meseca aprila koncertno turnejo po vseh večjih mestih Jugoslavije od Maribora pa an Splita. Kot drugi koncert na tej njihovi turneji bo koncert v Ljubljani. Pevsko društvo «Smetana» velja danes kot drugo najboljšo češko pevsko društvo in to takoj po pevskem zboru moravskih učiteljev. Društvo deluje od leta 1909. dalje in sicer najprej kot pevski krožek m. sčanske besede v Smihovem pri Prazi. V letu 1911. pa so spremenili svoje ime v naslov «Pevska šestnajstka» ker je zbor štel ravno 16 članov. V letu 1912. pa so si nadeli svoje današnje ime po slovečem češkem skladatelju Smetan. Pevski zbor je jako delaven in v Čehih na najboljšem glasu. V teku prvega desetletja svojega delovanja sodelovalo je oziroma priredilo je društvo 119 javnih nastopov, medtem 55 koncertov ter izvajalo v tem času 116 skladb, 53tih avtorjev in to 630krat. Obeta se nam torej koncertni užitek prvega reda. Več na plakatih.

Češka filharmonija v Ljubljani ne bo koncertirala, ker se baje ne «splača», pač pa bo koncertirala v Zagrebu itd. Prosimo vodstvo Glasbene Matice, naj potkusi omogočiti koncert češke filharmonije v Ljubljani, čeprav šele koncertni turneje in z zvišanmi cenami. Upamo, da se občinstvo ne bo pomisljalo plačati nekaj več, samo da sliši ta svetovno znani orkester. G. Talich gotovo ne bo tisti, ki bo tu delal zapreke!

V dnevi 16., 17. in 18. aprila se vrši v Pragi tekma najboljših pevskih zborov Češkoslovaške. Te tekme se udeležijo poleg drugih priznanih zborov tudi praško pevsko društvo «Smetana», katero pride vsled takoj za tem sledeče koncertne turneje po Jugoslaviji pri pevski tekmi prvo na vrsto dne 16. aprila. Danes velja «Smetana» kot II. najboljšo pevsko društvo pri Čehih. Poznavalci razmer in glasbeni kritiki pa so prepričani, da dobi «Smetana» pri tej tekmi prvenstvo med češkimi zbori. Ta moški pevski zbor koncertira v sredo 19. aprila v Ljubljani.

Sokolski vestnik

Poljsko Sokolstvo na I. Jugoslov. vsesokolskem zletu v Ljubljani. Poljska sokolska zveza je sporočila starešinstvu Jugoslov. Sok. Saveza, da se bo zletu udeležilo večje odposlaništvo poljskih Sokolov, nastopiti pa ne morejo s telovadnimi točkami.

Vsi Sokoli-turisti, ki bi bili pripravljeni sodelovati kot vodniki pri izletih, katere bo priredil Izletni odsek I. Jugoslov. vsesok. zleta v Ljubljani po telovadnih nastopih in tekmah, naj se polnoštevilno udeležijo sestanka vodnikov, ki se bo vršil v sredo dne 19. aprila ob 8. uri zvečer v Narodnem domu, zletna pisarna.

Novo zletne razglednice so ravnokar dospole iz tiskarne. Štiri razglednice so reprodukcije Inkiostrovih slik, tri pa so slike naših šestdesetletnikov, staroste dr. Oražna, staroste dr. Ravnharja in načelnika dr. Murnika. Sokolstvo naj pridno sega po teh res umetniško izvršenih razglednicah. Narodna sprejema Jugoslov. Sok. Savez v Ljubljani.

Sport

Prihodnja številka «Sporta» izide danes popoldne. Vsled papirja in tiskarskih stroškov je povišala Sportna zveza ceno številki na 2 Din.

Otvoritev nogometne prvenstvene sezone. Na Velikonočni ponedeljek dne 17. aprila se otvori na igrišču Sparta-Primorje na Dunajski cesti prvenstvena sezona. Tega dne stopijo v borbo za prvenstvo II. razreda SK Jadran proti SK Slavonija in Svoboda Moste proti LASK-u. Vsi klubovi so v dobri formi kar obeta lepa in interesantne igre. Začetek ob 14. uri.

Nogometna tekma Sparta (Zagreb) - Ilirija (Ljubljana). Na Velikonočno nedeljo in ponedeljek se vrše na igrišču Ilirija v Ljubljani tekme med Sparto in Zgreda in Ilirijo. Sparta je — četudi manj znana kot vodilna kluba Hašk in Gradnjanski — vedno med prvimi predstavitelji hrvatskega nogometa. Tudi v prvenstvu Zagreba zavzema odlično mesto. V Ljubljani gostuje Sparta vsako sezono in sicer z dobrim uspehom; na našo sportno publiko je zapustila doslej še vselej ugoden vtis. — V nedeljo ob 2. uri igra ta Slavija in komb. moštvo Ilirije pred tekmo.

Hašk : Grazer Athletik klub 8 : 1 (3 : 0). Po znani nogometni tekmi, med prezentancami Zagreba in Grada, ki je končala neodločno 0 : 0 je igral Hašk naslednji dan tekno z graškim Athletik klubom in ga porazil z 8 : 1 (3 : 0). Hašk je bil izvrstno disponiran, je kombiniral vzorno in zabijal sigurno. Gradnjani so igrali z dvema rezervama, njih half-linija je bila prav dobra, napadalna vrsta agilna, obramba slaba.

Devetstopetnajsto

Tragedija naroda.

V gruči se pojavi odvrtnost in proklinjanje, kakor hitro čujejo se biografije in zvedo, kdo se vozi v vozu. Se bolj pa naraste ta odpor, ko pristopi k gruči gospa, žena beograjskega lekarnarja.

«Glejte» pravi, to je moj voz, ki so mi ga rekvirirali za državne potrebe in jaz grem peš že iz Leskovca.»

Potem nam gospa solznih oči pripoveduje svoje trpljenje; prenočevala je z deco na cesti, v planinah na prostem. Dvoje otrok in staro mater je vodila s seboj. Zdaj se grejejo premrzajeni pri ognju in ona jih tolaži in hrabri, čeprav že čuti v svojem srcu strupen mraz, prvič v svojem življenju na cesti pod jasnim nebom. Že diše na otroških očeh sen, da jim prežene strah iz duše, ko se pojavijo iz mraka svetle oči, v katere otročički radovedno pogledujejo in se stiskajo k materi. Te svetle oči sta dva svetilnika na vozu, v katerem sedi Mica Zuavka in Mica Senegalka. Otroci spoznajo konja in vzklikujejo:

«Glej mama, naš Miško!»
«Glej naša Luca!»
«Naš voz mama! Tata je poslal voz. Tata ga je poslal, nič več ne bomo hodili peš.»
Toda mati jih miri, da prežene razočaranje.
«Naš voz otroci, mi se ne moremo peljati, mi moramo še nadalje peš.»
«A zakaj mama, če je naš voz?»
«E, naš voz mora voziti srbske ranjence. Srbski vojaki se bore za nas in oni ne morejo peš, a mi lahko. Kaj ni res otroci,» jih tolaži majka.

V tem pripelje voz Mico Zuavko in Mico Senegalko, razvraten smeh divja na vozu. Majka se postavi pred otroke, da ne spoznajo laži, s katero jih je hotela prevarati.

To pripovedko, katero nam pripoveduje gospa tako živo in tako razburjeno, poslušaj ranjeni poročnik, naslonivši se na zid in nemo gledajoči beg Topličanov. Ves čas je molče stal, ni se udeleževal godrnjanja ljudstva; ni poslušal opazk, spremeljajočih vozove. Toda pri tem pogledu in pri tej zgodbi gospojini, skoči nenkrat kvišku.

«Srbski vojaki se bore za nas, a ranjenci morajo z vozom.» Kri mu buši v lica, nasloni se na berglje in prerije skozi množico.

«Srbski vojaki se bore za nas, a ranjenci se morajo voziti. Toda poglejte gospa ta noga je preluknjana in na teh bergljah sem se privlekel peš iz Kruševca, a kdo se vozi tukaj na vozu?»

«Sramota» vpije množica.
«Sramota in svinjarija!» vzklika ranjeni poročnik, strže s prsi Obilicevo medaljo za hrabrost, ter jo vrže pod kolesa voza, ki je vzbudil toliko godrnjanja.

«Kaj mi če, kaj mi če, naj nosi to medaljo Mica Zuavka in Mica Senegalka, jaz bom brez nje umrl za Srbijo.»

Gruča obmolne v tem trenutku in mrtva tišina nastane. Procesijski beguncev se vleče naprej mimo nas, gazeča pod seboj Obilicevo medaljo za hrabrost, ki se je vse bolj potapljala v blatu.

POD LAVINO.

Danes zjutraj sem šel na prištensko pokopališče k zadušnici za svojim edincem. V prazni, prazni cerkvi je odmevala svečeničeva molitev za pokoj ranjencev, ki zvon pod obokom. Zadušnica je bila zelo svečana. Cerkev sta polnile bolešt in tuga. Ves prostor je dihal ubranost, večjo kakor pri navadnih svečanostih, kjer se zbirajo ljudje iz radovednosti.

Ko sem po službi božji stopil na pokopališče, da prižgem svečico na grobu vojaka, padlega za domovino, sem za zadnjimi stebri opazil črno oblečeno žensko. Torej vendar nismo bivši z družino sami, še druga oseba je z nami delila bolešt.

Črno oblečeno gospo sem že srečal na skopljanskem kolo-dvoru. Neznani Amerikanec jo je vodil za roko in ji preskrbel prostor v vozu. V skritem kotičku, za velikim stebrom je

stala bleda, voščena obnca, vejnata izrazitih oči. Zarki, prodirajoči skozi okno so toliko razsvetlili temo, da je njena podoba jasno vstajala iz polumraka. Na njenem marmornatem obrazu se ni zgenila žilica, toda meni se je zazdelo v trenutku, ko jo je srečal moj pogled, da deli z menoj bolešt in tugo. Hvaležno sem pozdravil s poklonom.

Prištinska cerkev stoji na majhnem gričku, po katerega pobočju se pmo prištinske hiše ter se pod njim razprostira ostali del mesta. Pokopališče je obzidano in iz hribčka objema pogled široko Kosovo. V zemlji počiva mnogo vojakov, ki so prišli 12. leta na Kosovo in s svojo smrtjo zbudili svobodo, pokopano že pet stoletij. Med njimi sem si izbral enega, da ga poškrupimo in užgemo na njem svečo. V vasi, onkraj Morave, kjer leži pokopan moj edinec, so gotovo stariši, katerih otroci spe večno spanje daleč od domače hiše. Kadar se bodo sprehajali po svojem pokopališču, spominjajoč se pokojnikov, sreča morda njihov pogled samotni grob, na katerega še ni potočila solza starišev in prižgali bodo na njem svečico ter pomolili za pokoj tujega in svojega otroka.

Med tem, ko smo škropili grob nepoznanega vojaka je prišla iz cerkve gospa, noseča v roki slop majhnih svečic. Stopala je od groba do groba, kjerkoli leži srbski vojak, prižgajoča svečice, poljublajoča v iskreni bolešt male vojaške križe. V tem hipu je vstala pred menoj gospa iz narodnih pesmi. Dolgo, dolgo sem jo opazoval.

Ko je dokončala, se je naslonila na tuji grob, pred njo so migljale lučice, kakor zvezdice iz neba in njen pogled je blodil daleč preko Kosovskih polj, tja proti Šaru, kjer se že od jutra vrše krvavi boji in odmeva zamolklo grmenje topov na tem kraju tišine in miru.

Nekaj se lomi tam pod Šarom in Karadagom, na gilansko-kačaniški fronti, grmenje in bobnenje je pojevanje smrtnikov in zdi se, da se rušijo strehe nad glavami prebivalcev. Bog zna ali se lomi le streha, ali se rušijo že temelji, majejo stebri, na katerih je slonela zgradba.

(Dalje prihodnjič.)

Cionizem in židovsko vprašanje

Naša država spada med one evropske države, ki imajo relativno mnogo židov med svojimi državljani. A vendar židovsko vprašanje ni postalo pri nas še problem. Vzrok temu je najbrž dejstvo, da imamo toliko drugih važnejših vprašanj in dnevnem redu, a gotovo vlogo igra brez dvoma tudi širokodušna toleranca kraljevine Srbije proti svojim državljanom hebrejske vere, toleranca, ki služi srbstvu samo v čast, a ne manj srbskim židom, ki so se izkazali vredni enakopravnosti, ki jo uživajo v Srbiji. Vpliv te tolerance se pa širi na celo kraljevino. A med židi prejšnje Srbije in židi v novoozvojenih krajih je velika razlika. Srbski židje, skoraj izključno Španjolci, žive že par stoletij na teritoriji bivše Srbije, naseljeni od Turkov kot protitež proti Srbstvu in kot privilegovani meščani vedno favorizirani od turške uprave, na škodo Srbom. Po osvoboditvi Srbije od turškega jarma so postali povsem korektni srbski državljani, izpolnjevali svoje državljanske dolžnosti in svoj patriotizem potrdili v poslednjih rokah s svojo krvjo. Židi Hrvatske in Madžarske so pa priseljeni iz Galicije precej novega datuma in so se čutili vedno samo kot eksponent dunajkega in peštanskega kapitala pri nas — brez prave zveze z narodom. Ni se torej čuditi, ako se oni še niso akomodirali novim razmeram in predstavljajo v državi še tuj, neasimilirani element, ki je pa v gotovih mestih nosilec kapitala in kot tak zelo važen. Ni torej menda odveč, da se malo pečamo s problemom, ki je epohalen v razvoju židovstva, mogoče ne manj važen kot je bilo leto 71, ki je žide razgnalo po celem svetu, s problemom cionizma, ki ga je pokrenil baron Hirsch in dr. Herzl.

V bistvu cionizem ni nič drugega kot židovski nacjonalizem z močno ljudsko primesjo. Njegova ideologija je ta-le: Mi židje smo eden najinteligentnejših narodov, a kljub temu kot tak ne predstavljamo v moderni zgodovini nič. Dela naših velikanov so snana kot dela nemških, italijanskih, nizozemskih židov itd. Kljub temu, da smo dali človeštvu največje vrednote, vendar smo najbolj osovraženi narod. Zakaj? Ker produktivno ne delamo, ampak samo trgujemo s produkti tujega dela. S tem se nam dela privlači, to pač velja za židovske kapitalistične magnate, a ne za maso beračev, n. pr. poljskih židov, na katero se zlivja srd arijske rase, srd, ki ga povzročujejo židovski predstavniki velekapitalizma. Probnjeni židovski nacjonalizem boče židovski narodnosti pridobiti spoštovanja in vpliva, vendar z drugimi sredstvi nego je to poskušalo židovstvo do sedaj, ki je stremilo najbolj za ekonomično močjo. On ustanavlja židovsko državo, v kateri o preziranju židov ne more biti govora, ker so židje državni narod, v kateri ima židovska rasa vse one možnosti razvitka, ki jih imajo sicer evropski narodi v svojih svobodnih državah. Socialna eksistenca židovstva je slonela do sedaj na povsem aristokratski principih: neznanstna manjšina židovstva se je prerila do socialnega položaja in blagostanja, masa je ostala v bedi, brez vsake opore, ker je žid vedno zastajeval svojega bednega sonarodnjaka. To se naj v novi židovski državi spremeni: vlada naj enakopravnost in možnost najsvobodnejše gospodarske konkurence. V kolikor ostanejo židje še raztreseni po svetu, bodo oni pripadniki ene samostojne države, kakor so to n. pr. Grki, ki imajo v vsaj Evropi kolonije. Kakor mnogim drugim idejam, je pomogla svetovna vojna tudi ideji cionizma do uremitenja. Angličani, mojstri v

tem, da vprežejo politične programe in ideologijo pred voz svojih političnih ambicij, so postavili v okviru armače generala Allenbyja, ki je oporlala na suezski fronti proti Turkom, neko židovsko legijo, sestavljeno od cionistov. Ba je se je vojaški dobro obneala. V svereksem miru je ustanovljena Palestina kot svobodna država pod angleškim protektoratom. Visok angleški uradnik, žid Sir Herbert Samuel, je guverner te države. Kakor hitro so bili s tem dani politični pogoji za ustanovitev cionistične države v Palestini, je začela emigracija v njo. V Trstu in New Yorku so se ustanovili posebni palestinski komiteji, ki odpremljajo izseljenke v Palestino. Mesечно se jih naseli tri do štiri tisoč. Po večini so poljedelci, pa tudi industrija se razvija. Prave sodbe, kako se bo posrečil ta eksperiment svobodne narodne države za narod, ki je bil skoraj 2000 let brez domovine, in se je še pomešal z narodi celega sveta, sedaj še ni mogoče izreči. Velike boje imajo židje v Palestini z Arabci, ki so ekonomično močnejši od njih, posebno, ker so veleposrestva v njihovih rokah. Najbrž bodo pa židje valed svojih gospodarskih sposobnosti dobili premoč nad njimi. Cela židovska zgodovina kaže, da so židje element, ki ga je jako težko politično organizirati — oni so tipični politični individualisti. Palestina je vedno bila in bo najbrž tudi v bodočnosti torišče strastnih političnih borb — posledica bo, da najbrž ne bo postala nikdar zares samostojna, in se ne bo mogla nikdar osvoboditi angleškega vpliva. Za homatije v Palestini bo že Anglija sama skrbe-la, ker je valed izredne njene geografične važnosti ne bo hotela izgubiti iz rok. Britanski imperij se danes razteza brez presledka od Capetouna do suezkega kanala in od Evfrata in Tigrisa preko južne Perzije do Calcutte. Edina vrzel v tem ogromnem pasu je Palestina. Da izpolni to vrzel, je Anglija ustanovila cionistično Palestino. Židje so menda s tem stanjem stivari čisto zadovoljni, in njim je koristno, da stoji kot palestinski državljani pod angleškot protekcijo in Mezopotanija v angleških rokah jim daje možnost ekspanzije preko prave Palesti-ne, katera je za 14 milijonov židov itak premala.

Za razvoj židovskega vprašanja v Evropi je cionistična država ogromnega pomena. Semitizem in antisemitizem obstojata v vseh evropskih, posebno pa vzhodnoevropskih državah kot socijologična problema. Mogoče je pretirano, če govorimo o intelektualnem in gospodarskem boju dveh ras, ki se danes bije v vzhodni Evropi, gotovo pa je, da igra danes v srednji in vzhodni Evropi židovstvo znatno ulogo v duševnem in gospodarskem življenju arijskih narodov. Do-

kler se židovstvo fiziološko in po mišljenju ne asimilira z narodno sredino, v kateri živi, ostaja sredi njega anomalija in večjih gospodari kot etnično tuj element nad maso avtohtonega naroda. Italijanski, francoski in angleški židje so tako pomešani z narodi, v čijih sredini žive, da jih tam ne občutijo več kot tujce, in zato v zapadni Evropi židovsko vprašanje ne obstoja več, posebno, ker ima žid jako ambicijo povspeti se med vodilne kroge naroda, med katerim živi, zadobiti med njim rodbinske zveze in prekiniti zveze z lastnim narodom. Židovska rasa ima pa še eno slabost: čim stopi njen predstavnik v sorodno zvezo z Arijejem in se pomeša arijska in semitska kri, semit podleže. Če ne sin, vsaj vnuk zakona Arijeja in židovke ali obratno propade, fizično in intelektualno. Posledica tega je, da arijska okolina hitro absorbira židovski element v svoji sredini, če se to ne nadomešča. Žid, ki prihaja v veliko mesto srednje in vzhodne Evrope, izgine v dveh ali treh generacijah, a nadomešča ga njegov sonarodnjak iz močnega rezervoarja v Poljski. Poljska ima še danes okoli štiri milijone židov, ki žive v strujenih masah, med katerimi živi jaka narodna in verska zavest. Ti poljski židje, večinoma siromašni, so kader, iz katerega se nadomešča židovstvo v centrah srednje in vzhodne Evrope. Ta siromašni žid je razven tega jako ploden. Ravno ta ogromni rezervoar židovstva je pa ogujšče cionizma, to je element, ki se seli v Palestino. Seveda bo trajalo dolgo vrsto let, dokler se ta rezervoar izprazni, a končno bo, če pokaže ta cionistični pokret res življensko silo, le prišlo do tega, da se masa židov preseli v Palestino. Pritok novih židovskih elementov, ki se redno vrši v centrah srednje in iztočne Evrope, bo prestal, in nastopilo bo ono, kar opažamo v zapadni Evropi: asimilacija židovstva v avtohtono narodnostjo. S tem pa preneha židovski problem v Evropi. Seveda se pojavi vprašanje: ali ni postal žid preveč kozmopolit, ali se ni preveč odtujil domači grudi in kmetijskemu življenju, da bi se mogel zadovoljiti s trudapolnim življenjem kmeta in delavca v Palestini, ali ne bo prišlo do emigracije iz Palestine, kakor se je to prej vršilo iz Poljske? Cionisti trde da ne, ker bo politična samostojnost in enakopravnost židov v svoji lastni palestinski državi porodila med njimi jako ljubezen do domovine in stabilnost. Če imajo prav, bo pokazala bodočnost. Vsekakor bi bilo dobro, če bi tudi mnogi zagrebški židje šli v Palestino. Bili bi nam potem mnogo bolj simpatični...

Dr. A. D.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič. Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra».

Vremensko poročilo

Ljubljana, 13. aprila 1923.

Ljubljana 306 m nad morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0-10	Padavine mm
Ljubljana	7.	766.5	4.1	brevetna. sev. vzh.	megla jasno	—
Ljubljana	14.	766.2	13.7	—	—	—
Ljubljana	21.	767.1	8.0	—	—	—
Zagreb	7.	761.9	9.0	brevetna	več jasno	—
Beograd	7.	764.1	10.0	—	jasno	—
Dunaj	7.	763.7	3.0	sev. zap.	več obl.	1.0
Praga	7.	—	—	—	—	—
Isomest.	7.	—	—	—	—	—

V Ljubljani barometer višji, temper. normalna. — Solnce vzhaja ob 5-17, zahaja ob 18.46.

Gospodarska zveza
kupa je najvišji cen 1065
dobro ohranjene balone
od kisove kisline.

Velika avto-delavnica in garaža JOSIP JUG
sprejema vsakovrstna popravila od najmanjših do generalnih popravil. Potreba točna, dela najamčena. 350
Maribor, Tržaška cesta 16.

Mali oglasi

službe do 20 besed 5 Dn., vsaki nedeljni 6 besed 1 Dn. — Trgovati opisi, dopisovanja, opremljenosti do 20 besed 5 Dn., vsaki nedeljni 6 besed 2 Dn. — Plače se napre. (Lahko tudi v enotah.) Na vprašanje se odgovorja le, ako je vprašanje prilobna znanst. za odgovor.

Službe
Išče se 51/a
korespondentinja (kontoristična), provizna moč, zvečletno prakso, večja slov. in nemške stenografske ter strojepisne za neko večjo tvrdko v Ljubljani. Ponudbe na upravo «Jutra» pod št. 50/a.

Prodaj
Proda se hiša
z malim sadnim vrtom, njivo in 2 godzoma. Naslov pove uprav. «Jutra». 968

na upravo «Jutra» pod «Zastopstvo».
Delavsko stanovanje
se išče proti dobremu plačilu. Opravil bi tudi posle bišnika. Pojasnila daje anonin družba Aloma Company, Ljubljana, Kongresni trg 3. 1056

Kontoristinja — začetnica, 52/a
absolventinja trgovske šole, išče neka večja tvrdka v Ljubljani. Lastno-čno pisane ponudbe z navedbo zahtev naj se pošljejo na upravištvo «Jutra» pod št. 51/a.

Razno
Gostilno 996
v prometnem kraju vzamem v najem. Ponudbe pod «Gostilna» na upravo «Jutra».

Učenka, 1029
stara 16 let, poštenih staršev in lepega vedenja, želi vstopiti v trgovino v mestu ali na deželi. Ponudbe na upravištvo «Jutra» pod št. 16/24.

Absolvent 4/1061
višje strojne šole s prakso, išče službe pri strojnem ali

Zastopstvo 1063
večje ekspertne tvrdke sprejme potnik proti ugodni proviziji. — Ponudbe je poslati

14 letnega, poštenega, močnega, pridnega fanta dam učiti ključavnicarstva ali krojaštvo k mojstru, ki ga vzame v popolno oskrbo. M. Riha Polajner, Zirovnica.

Pletiljke na stroj, izurjene, išče se takoj pod ugodnimi pogoji in priporočam raznovrstne pletenine lastnega izdelka, kakor: damsko majice in bluze, jope, otročje perilo, gamaše, dokolenice, svitlje, čepice itd. — Izdeluje tudi po naročilu!
Pletilnica Ciril Vajt, Kranj.

Aktualna knjižica!
Dr. Teodor Bartošek:

Moderna družba in cerkev.

Broš. 4 Dn. po pošti 20 p več.
V komisijski zalogi pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani.

Prometni zavod za premog
d. d.
v Ljubljani
prodaja
iz slovenskih premogovnikov velenjski, šentjanški in trboveljski premog
vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava
I-čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.
Naslov: 3013
Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani, Humska ulica 19.